

5 Haziran 2007, Dünya Çevre Günü

"Çevrenin Siyaseti mi, Siyasetin Çevresi mi?"

Ali YILMAZ

Cumhuriyet Üniversitesi, Çevre Mühendisliği Bölümü

5 Haziran 2007'yi hemen izleyen günlerde TMMOB Çevre Sempozyumu, Çevre Mühendisleri Odasının sekreteryasında gerçekleştirildi. Sempozyumda, Dünya Çevre Günü etkinlikleri kapsamında, Ankara'da Milli Kütüphane Konferans Salonu'nda ilk kez kapsamlı olarak "Çevre Politikaları" masaya yatırıldı.

Sempozyumun ana başlıkları; doğal varlıklar, çevre ve sürdürülebilir gelişme politikaları, çevre sorunları ve ülke deneyimleri, Avrupa Birliği süreci ve çevre politikaları, çevre ve toplumsal hareketler... biçiminde devam ediyordu.

Küba Cumhuriyeti Çevre Ajansı Başkanı ve Venezüella Bolivar Cumhuriyeti Büyükelçisi ile, Türkiye'de farklı alanlarda ve farklı kuruluşlarda çalışmalar yapan bilim insanları ve uzmanların katılımıyla son derece verimli bir atmosferin oluştuğunu belirtmeye gerek yok.

Sempozyum'a ayrıca çevre sorunlarının yaşandığı ve toplumsal muhalefetin yükseldiği yörelerden, örneğin Sinop'tan, Urfa'dan ve Kahramanmaraş'tan katılımlar olmuştu. Bu vesileyle, herkesin kendi açısından yeni bir şeyleri kendi dağarcığına kattığı söylenebilir. Ama bazı şeyler de eksikti. Ülkemizde siyasete soyunan ve oy pusulasına sığmayan bunca partiler ve bu partilerin kadroları nerede idi? Onların çevre politikaları yok muydu? Hem de ülkenin tam da yeni bir seçime doğru yol aldığı bir evrede! Mecliste üyesi olmayan sol bir parti dışında, herkes günlük siyasetin, yani milletvekilliği için sıra derdinde görünüyordu.

Öncelikle bu sempozyumun, tümü Çevre Mühendisleri Odasının sitesinde yer alan **Sonuç Bildirgesi**'nden önemsendiğim bazı açıklamaları sunmakta yarar görmekteyim:

...Çevre Sempozyumu, bilimsel ve teknolojik üretimlerin paylaşılmasının yanı sıra, çevre sorunlarının muhatabı olan yöre insanlarını da etkinlik sürecine katmayı önemli bir sorumluluk olarak görmüştür. TMMOB'deki bilgi birikiminin, yıllar içinde oluşmuş politika ve yaklaşımların çevre sorunları alanındaki yansımalarının toplumla buluşması ve bu noktada geleceğe, yaşama dair ortak karar ve politikaların oluşturulması yönünde, sempozyumla birlikte önemli bir adım atılmıştır...

Çevre, bir ülkenin toplumsal gelişmişliği ve geleceği için en önemli ve yaşamsal olgudur. Bu bağlamda, çevre örgütlenmesi ve çevre mevzuatı, katılımcı bir çevre yönetimi, toplumsal değerleri ve doğal varlıkları, önemli ve öncelikli kılan bir çevre politikası ile mümkündür.

Kapitalist sürdürülebilir kalkınma söylemleri yerine, ekolojik demokratik planlamaya dayanan, çevre, doğa ve sosyal gelişme arasında uyumu temel alan, haklılık ve eşitlik ilkesine dayanan "sürdürülebilir gelişme" mümkündür. Böyle bir temel politika, gelecek kuşakların hak ve değerlerinin korunması, geliştirilmesi açısından da kaçınılmazdır...

Bugün dünyamız, iklim değişimi, kuraklık, açlık ve yoksullukla karşı karşıya kalmanın yanında savaşların, doğal varlıkların ve kaynakların sınırsız kullanımı ile yüz yüze gelmiştir.

Bu arada ülkemizin, yeni bir genel seçim sürecine girdiği bir kesitte, Türkiye'nin birçok yöresinde çevresel yıkım ve tahribatlar yaşanmaktadır. Nükleer güç santrallerinin yapımı yönündeki ciddi girişimler, AB uyum sürecinin çevre örgütlenmesi ve tüzesinde yarattığı karmaşa, ormancılık

alanında 2B ve 2A olarak bilinen, orman alanlarının tahribi yönündeki "resmi girişimler", meralara yönelik yağma, kentsel dönüşüm, madencilik alanındaki sorunlar, tarihi ve kültürel mirasımızın değişik yatırım ve kararlarla yok edilmesi yönündeki "çabalar", çimento fabrikalarının yarattığı çevresel kirlilik, tarım alanlarının tarım dışı amaçlarla kullanım ve tahsisi, doğadaki canlıları öldüren, toprağın vasfını bozan, içme sularına karışarak sağlık sorunları oluşturan genetiği değiştirilmiş tohum ve gıdalar, aşırı kâr amacıyla bilinçsiz kullanımı teşvik edilen sentetik gübreler, pek çok yörede tehlikeli atık depolama alanlarının oluşması karanlık bir fotoğrafı ortaya koymaktadır.

Tüm bu süreçler, "sürdürülebilir kalkınma" söylemleri ve AB uyumu altında gerçekleşmektedir...

TMMOB Çevre Sempozyumu, bu gerçekleri bir kez daha ortaya çıkarırken, yapılması gerekenin bir yüzleşmenin ötesinde, önce doğa önce insan anlayışı ile mücadele etmek olduğunu tespit etmiştir.

Karamsarlığı Daha İyi Zamanlara Bırakarak,
Yaşanabilir Bir Dünya ve Türkiye Umudu İle...

TMMOB Çevre Sempozyumu Düzenleme Kurulu,
11.06.2007

Bu arada, sempozyumun son oturumunda yer alan "**Çevrenin Siyaseti mi, Siyasetin Çevresi mi?**" konulu forumun çok güzel bir tartışmaya olanak sağladığını belirtmeliyim. Ülkenin çeşitli yerlerinden halkın da katıldığı ve çeşitli görüşlerin sergilendiği bu forumun ana konusunun "Çevreye gönül verenlerin örgütlenmesi ve çevre sorunlarının üstesinden nasıl gelineceğine"

odaklandığı söylenebilir. Sanki bir tarafta çevreyi sorumsuzca kirletenler yani kapitalist üretim biçimini sürdürenler, diğer tarafta çevreyi kirletenlere karşı tepki koyanlar, yani emekten yana olanlar vardı. Dolayısıyla, konuşmacılardan bazıları bu yaklaşımı öngörerek, sınıfsal bir olgu ile karşı karşıya olduğumuzu ve örgütlenmede bu gerçekliğin gözetilmesi gerektiğini ileri sürüyorlardı. Yani, bu çerçevede “Çevre hareketleri HALKLAŞIYOR” denilebilirdi.

Konu son derece önemlidir. Elbette çevreye gönül verenlerin çevre sorunları algılama biçimine dayalı kapsamlı bir örgütlenme zorunludur. Herkesin, çevreye yönelik tercihlerini belirlemede yeniden düşünmesi ve kendini gözden geçirmesi de gerekmektedir. Bu amaçla, konuya ilişkin bazı görüşlerimi kısaca ortaya koymakta yarar görmekteyim.

Çevrenin insanlığın geleceği açısından önemi ortaya çıktığından bu yana, tüm kesimler, çevre yönüyle kendilerini gözden geçirme gereğini duydular. Örneğin çeşitli dinsel tercihlerin çevreye dönük yaklaşımlarını biliyoruz. Hristiyan misyonerlere sorarsanız, çevre konusunda en çok onlar duyarlıdır. İslamiyet’te temizlik imandandır. Museviler keza aynı doğrultuda çok daha fazla öngörülere sahiptir. Kızilderililer zaten doğanın içinden gelen soylulardır. Sanırsınız ki iyi bir

Müslüman ya da iyi bir Musevi, aynı zamanda iyi bir çevrecidir. En kirlili mahalleler bu dinlere sahip olanların yaşadığı yerler değildir, sanki.

Çeşitli ideolojik yaklaşımlara sahip olanlar da benzer sapmalar içindedir. İyi bir solcu, yetkin bir çevreci de olabilir mi? Ya da demokrasiye kökten inanmış bir liberal, çevreye yönelik davranışlarını da değiştirebilme kapasitesine sahip midir? Hatta aynı çatı altında örgütlenmiş kimi sivil toplum kuruluşları, çevreye yönelik tercihlerinde bir uyum gösterebiliyorlar mı? Yani rantın olduğu alanlarda, rantın paylaşımı, çevreye yönelik politikaların ağırlığına göre yapılabilir mi? Sorular daha da artırılabilir.

Yukarıda tanımlamaya çalıştığımız tüm bakış biçimlerinin ortak yönü çeşitli kesimlerin çevreye yönelik anlayışlarını herkese egemen kılmaktan öte değil. Sanki özne çevre değil de kendileri. Böyle bir bakışla ne çevreye yönelik sağlıklı bir örgütlenme yapılabilir, ne de çevre sorunları çözülebilir.

Peki çözüm ne? Efendim, bireysel olarak yapabilir işler vardır. Ayrıca toplumsal olarak yapılabilir işler vardır.

Bireysel olarak, her birimizin çevreyi ayrı ayrı kirlettiğimizin ayırtına varmamız lazım. Yediğimiz yemek, içtiğimiz su, soluduğumuz hava ve

bastığımız toprak dahil, her yaptığımızla çevreyi kirlettiğimiz bilincine varmalıyız. Yani böyle bir çevre kongresinde, kumanyalarımızı yedikten sonra, çöpümüzü ortada bırakmamız neyin nesini? Bunca çevre eğitimi görmüş, ancak bu eğitimi davranışlara yansıtamamış çevre mühendislerine ne demeli? İçtiğimiz sigarayı rasgele atan, sabahleyin traş olurken saatlerce suyu akıtan diğer bireylere bir diyeceğimiz olmalı. Ya, bunlar küçük işler dememeli. Küçücük Dünya'da 6 milyardan fazla insan yaşıyor. Toplam etkilere bakmalı. Ve nihayet Dünya'nın da bir taşıma kapasitesi var.

Soğukta kalmayalım, ama nükleer santrallere karşı çıkalım. Toplu ulaşım araçlarını kullanmayalım, ama özel araçlardan çıkan gazların atmosferi kirletmesine karşı çıkalım. Gerekirse ortak bir kazandan çıkan yemeği protesto edip, herkesin kendi yemeğini pişirmesine zemin yaratalım. Daha neler...

Öyle görüyor ki, birey olarak ekosistemin bir bileşimi olduğumuzu içselleştirmeden, çevreye yönelik davranışlarımız değişmez. İşe buradan başlamalı.

Toplumsal olarak yapılacak pek çok işler de var. Ülke olarak, aklın ürünü bilimin öncülüğünü benimsemiş bir eğitimi öngörmeliyiz. Ezber değil,

ezberi bozan bir eğitim. İnsanın ekosistemin bir parçası olduğunu görmesi, Cumhuriyet'in ilk yıllarında başlamış ve çok partili bir dönemde ise tavsamış olan sorgulayıcı ve pratik bir eğitimle gerçekleşebilir.

Ayrıca, örgütlenme önemlidir. Yani çevre hareketlerinin örgütlü bir yapıya kavuşması. Örgütlü küçük bir azınlık, örgütsüz olan büyük toplulukları hep yönetmiştir. Dünya ve demokrasi tarihi bunun örnekleriyle doludur. Bu gerçekliğin farkına varmalı. Örneğin, küresel sermaye, son derece örgütlüdür. Ve tüm Dünya'ya hükmediyor. Kimi yerlerde demokrasiyle yönetimleri değiştirerek, kimi yerlerde de silah zoruyla girerek. Sözde bazı kurumları aracılığı ile Dünya'nın gelecek yüz yıllarını programlayarak ilerliyor. Küresel sermaye için iki şey önemlidir. Güvenlik ve sermayenin katlanması. Başka insani değerler pek önemli değildir. Çevre kirliliğinin baş mimarları da küresel sermayedarlardır.

Böyle bir durumda, çevre hareketlerinin de küreselleşmesi gerekiyor. Ülkemizde EGE ÇEVRE PLATFORMU bir başlangıçtır. Sonra Türkiye Çevre Platformu, Avrupa, Asya Çevre Platformları ve nihayet KÜRESEL ÇEVRE PLATFORMU. Böyle bir platform da, bazı temel ilkeler çerçevesinde oluşturulmalıdır. Örneğin çevresel değerlerin tüm insanlığın ortak değerleri olduğunu kavrayarak. Böyle bir alanın dinsel, ideolojik ve mesleki şovenizmin bilek güreşi yapılabileceği bir alan olmadığını ve yeryüzünde yaşayan zengin, yoksul herkesin çevre sorunlarından etkileneceğini bilerek. Dolayısıyla geleneksel sağ ve sol ya da kimlikler özelinde ayrışma sapağına girmeyerek. Yani bilimin ve insanın ortak aklının egemen olabileceği bir iklimde, çevre sorunlarının ele alınıp çözülebileceği, dinler üstü ve ideolojiler üstü bir örgütlenme. Çevre hareketleri, günümüz çağdaş uygarlığında böyle bir örgütlenmeyi hak ediyor. Sınırları, akla ve bilime göre çizilmiş küresel bir çevre platformuna olan gereksinim, ilerdeki yıllarda çok daha artacaktır.

Sonuç olarak, Siyasetin çevresi mi, Çevrenin siyaseti mi? demeden, çevre açısından hepimizin bireysel ya da toplumsal olarak sorumluluklarımızı insanlığın ortak aklı ekseninde birleştirme yetisine ulaşırsak bir çok sorunu aşabiliriz. Son sözü Gandi'ye verelim: Dünya herkese yeter, ancak az sayıdaki aç gözlüye yetmemektedir.

Emekle, umutla ve barış içinde yaşayabileceğimiz temiz ve güzel bir çevre dileğiyle nice 5 HAZİRANLARA...